

Gorssel -Grooterkamp, archeologische waarnemingen 2011-2015

AWN afdeling 18, regio Zuid-Salland - IJsselstreek - Oost-Veluwezooom

Periode: neolithicum - ijzertijd

Auteurs: Gerard Tiemessen, Huib de Kruijf, e.a.

Direct ten zuiden van Gorssel, op een dekzandverhoging, bevindt zich de nieuwbouwlocatie Grooterkamp (80 woningen). Voorafgaand aan de bouwactiviteiten werd een archeologisch bureau-onderzoek en een karterend booronderzoek uitgevoerd. De conclusie luidde dat het bodemprofiel dermate verstoord was, dat er geen intacte archeologische waarden te verwachten zouden zijn. Op basis hiervan gaf de gemeente Lochem het terrein vrij.

Toevalsvondsten

Na het uitgraven van de wegcunetten in 2011 werden enkele toevalsvondsten gedaan door een lid van de AWN afdeling 18. Het betrof enkele stukken vuursteen, waaronder een fraai vuurstenen mesje uit de klokbeekertijd en enkele aardewerkscherven uit diverse perioden, van het neolithicum tot late ijzertijd.¹ Hierdoor was de interesse voor dit terrein wel gewekt. Regelmatig zijn de uitgegraven funderingsputten onderzocht op sporen en vondsten. Soms was er tijd om het vlak te schaven en sporen te registreren, maar vaak was er nauwelijks tijd om waarnemingen te doen en was het verzamelen achter de graafmachine aan.

Prehistorische vondsten

Tussen 2011 en 2016 zijn honderden prehistorische vondsten gedaan. Onder het vuursteen (ca. 80 stuks) bevinden zich enkele klingetjes en kernstukken uit het mesolithicum. Het reeds genoemde mesje en vier schrabbers kunnen in het neolithicum/de vroege bronstijd geplaatst worden.² De mooiste vuursteenvondst is gedaan door een nieuwe bewoner die bij werkzaamheden in zijn tuin een voor Nederland unieke bijl aantrof. Het betreft zeer waarschijnlijk een geïmporteerd exemplaar van Deens vuursteen met een geslepen waaievormig blad (zogenoemde tranchetbijl). Deze bijlen worden in Denemarken gedateerd in de Zuid-Scandinavische Dolktijd, die overeenkomt met het laat neolithicum B en de vroege bronstijd in onze omgeving (zie foto 1).³

Foto 1: tranchetbijl Deens vuursteen (laat neolithicum B / vroege bronstijd, afm. 12.6 x 7.2 x 2.2 cm)

Swifterbandcultuur of trechterbekercultuur

De vele aardewerkscherven zijn meestal als vlakvondsten verzameld en kunnen niet aan sporen gerelateerd worden. Het oudste aardewerk betreft 45 scherven van één pot, die verspreid over enkele vierkante meters gevonden zijn. Het aardewerk is grof gemagerd met gebroken kwarts en onder de rand is een rij diepe putversiering aangebracht. Deze pot (randdiameter ca. 31 cm) komt typologisch overeen met een Vlaardingenpot (VL-1b)⁴, maar is, gelet op het verspreidingsgebied, eerder toe te wijzen aan de (late) Swifterbandcultuur of trechterbekercultuur (zie foto 2).⁵ Uit de enkelgrafcultuur zijn scherven aangetroffen van meerdere bekers met touw- en visgraatversiering en ook zijn enkele golfbandpotscherven gevonden. Uit de aansluitende klokbekerperiode zijn een paar kleine scherfjes van een typisch Veluwe klokbeker opgeraapt, maar ook een flinke hoeveelheid potbekerscherven uit dezelfde periode, wat duidt op een nederzettingomgeving.

Foto 2: scherven pot Swifterbandcultuur of trechterbekercultuur

Wikkeldraadaardewerk

Verspreid over meerdere putten zijn de gemakkelijk herkenbare scherven van het wikkeldraadaardewerk (typerend voor de vroege bronstijd) gevonden. Van kleine stukjes tot fraaie randscherven met gaatjes onder de rand. Het merendeel van de gevonden scherven dateert uit de late bronstijd en de gehele ijzertijd. Uit deze periode zijn ook sporen aangetroffen. In een paar kuilen met een enkel scherfje wikkeldraadaardewerk werden ook scherven aangetroffen met een pinprickversiering op de wand en aan alle zijden van de rand. Dit type aardewerk is tot nu toe in Nederland niet herkend door deskundigen (zie foto 3).

Foto 3: aardewerk met pinprickversiering

Weefgewicht ijzertijd

Uit een ijzertijdkuil kwam een weefgewicht te voorschijn. Zeer waarschijnlijk is ook een rechthoekige meiler uit de Romeinse tijd aangetroffen. De bewoningssporen uit de brons- en ijzertijd zijn niet te herleiden tot structuren.

Rijke vindplaats

Het betreft dus een opvallend rijke vindplaats met een uitzonderlijke grote prehistorische tijdsdiepte. Door de regioarcheoloog en de AWN is met hulp van een archeologisch adviesbureau RAAP Oost-Nederland geprobeerd de resterende onbebouwde kavels alsnog te onderwerpen aan een archeologisch onderzoek. Voor een dergelijk onderzoek is echter geen financiering gevonden bij de gemeente. Van het AWN-onderzoek verschijnt nog een rapport.

Noten:

- 1) Determinatie van een groot deel van het aardewerk door I. Hermsen (RAAP)
- 2) Determinatie door J.R. Beuker (conservator archeologie Museum Assen)
- 3) Determinatie door L.P. Louwe Kooijmans (emeritus hoogleraar RU Leiden)
- 4) Determinatie door J.A. Bakker (emeritus hoogleraar VU Amsterdam)
- 5) (vanaf de Pre-Drouwener TRB-fase , aanvullende informatie van T.J. Anscher (RAAP)